VALOMA
BALUWA YA PAULI KWA VANDU VA LOMA

ULONGULELU

Chitabu achi cha Valoma chayandikiwili na ndundami Pauli gati ya mwaka milongu muhanu na mchechi na milongu muhanu na nani payipitili kukandila pawonikili Yesu.

Pauli avelili akalihela kuvatyangila vandu yivamjumila Kilistu va aku Loma, Topi alayishili baluwa ayi kuvalayisha vandu vonda, Vayawudi na vangajila kuva Vayawudi, yivamjumila Kilistu va aku Loma. Chipindi payandikeyi baluwa ayi avelili akwikala mumbwani ya Kolindu. Pauli ayandikili baluwa ayi ili vandu va milima yonda vaweshi kujumila na kumpikana Yesu Kilistu sula ya 16:26.

Chitabu achi cha Loma chitawuka munu kwa vandu yivamjumilili Kilistu kila mahali na kila chipindi kwanongwa ya ndambu yila Pauli akuhimulila lipala na finofu munu ulowolu wutuuwesha kuwupata kwa deha ya Yesu Kilistu. Wuwula wula Pauli kavika pamu Chilongu cha Nyanyi cha Yesu Kilistu na lilaghanu lya dahili. Yivapwembukili vatangalili vakudeta, msitali wuvelili likigha muchitabu achi ndi sula ya 1:16 yiideta ngwiwonela ha chindipa Chilongu cha Nyanyi cha Kilistu kwanongwa ndi liwovi lya Chapanga liyegha ulowolu kwa kila mundu yajumila kwaa kwa Vayawudi pambeli kwa vangajila kuva Vayawudi. Mwambu wa kwaa wa

Loma sula ya 1-12 kwamugati yikwilata umanyi wumwilata Chapanga, mwambu wa pili sula ya 13-15 yina malayishu vatangalili va kugola kwanongwa ya ngalilu ya kumjumila Yesu.

Fivelili amu kwa chikata,

- Pauli akukandagha baluwa shaki kwa kwimanyisha mweni na kudeta akumyandikila ghani sula ya 1:1-15.
- Pambeli akuyandika ndambu ya mundu waveli musambi na ndambu ya kuwesha kulowuliwa kwa deha ya Yesu Kilistu sula ya 1:16-11:36.3.
- Pafipitili afi Pauli akulayisha nayililu sha kugola mungalilu ya kumjumila Kilistu sula ya12:1-15:13.
- Pauli akumalilila chitabu cha Loma kwa kuvagayila lulayilayi vandu yivamjumilili Kilistu va aku Loma sula ya 16.

Lulayilayi lwa Pauli lwa Chilongu cha Nyanyi

1 Nenga Pauli, mvanda wa Yesu Kilistu. Chapanga kasonyela kuva ndundami na kangema kulandula Chilongu chaki cha Nyanyi. 2 Chilongu cha Nyanyi achi ndi chavajangili dahili vandu kupitila vambuyi vaki Mumayandiku Vang'alili. 3 Achi Chilongu cha Nyanyi yichimwilata Mwana wa Chapanga, Bambu wetu Yesu Kilistu yawonikili kwa ndambu ya mvili, mulukolu lwa Dawudi, 4 Kwa ushukushu, Mfuki Mng'alili amlangushili kwa liwovi kucha ayu Yesu Kilistu ndi Bambu Mwana wa Chapanga. 5 Kupitila mweni Chapanga atugayilili usangi tuvi vandundami kwa usangi wa Yesu Kilistu ili ndivalongoshi

vandu va milima yosi vajumili na vakombikeshi.
6 Yumwi wuwowu yimukemiwili muvi vandu
va Yesu Kilistu. 7 Na ponopa nguvayandikila
mwavosi yumwi yimuvelili Loma yavatamili
Chapanga na yimukemiwili kuva vang'alili vaki.
Nguvaluvila usangi na kusika kufuma kwa Tati
wetu Chapanga na Bambu wetu Yesu Kilistu.

Kumlumba Chapanga

8 Ngumulumba tanila Chapanga wangu
kupitila Yesu Kilistu kwanongwa ya mwavosi
yumwi, nongwa mlima wosi wupikanila
ujumilwa wenu. 9 Chapanga yindimkimbanikila
kwa ndima yangu yosi kwa kulandula chilongu
cha Nyanyi cha mwana waki, ndi mtovilela wa
nenga kwa chila chinandula ndi nakaka. Mweni
kamanya kucha nguvakumbuka, 10 Chipindi
chosi ngudadava. Ngumuluva Chapanga agoli
nyisi kuvatyangila yumwi majuva vavava.
11 Kwanongwa ngudayila munu kuvawona
yumwi, ili tuvaghani pamu na yumwi fupu ya
chindima, ili mudindali. 12 Chidayila kudeta
ndi achi, twavosi yuwi na nenga twitangi
muujumilwa kwa chipindi chimu, kila mundu
kwa ujumilwa wa monga.

13 Valongu vangu, ngudayila mumanyi, kucha
myanja yitangalili ndadayilagha kuvatyangila
yumwi, lakini kuna chindu chinimba. Ngaday-
ileyi mbati vandu yivamkovikela Kilistu kufuma
kwa yumwi kucha wundivapatili Vangutungu va
Vayawudi vamonga. 14 Ndina nongwa kwa Vagi-
liki na vangutungu, yivapwembukili na vangajila
kupwembuka, yivavelili na luhala na vangajila

luhala. 15 Ponopa ngudayila munu kulandula
Chilongu cha Nyanyi kwa yuwi yiwikala Loma.

Liwovi lya Chilongu cha Nyanyi

16 Nguwona chindipa ha kulandula Chilongu
cha Nyanyi, cheni ndi liwovi lya Chapanga
yavalowola vandu vosi yivajumila. Yakwaa
Vayawudi wuwula kwa Vagiliki. 17 Kwa uju-
milwa Chilongu cha Nyanyi chikulangusha li-
pala hela ndambu Chapanga wavagola vandu
kuva vasangi pawulongolu yaki, kukandila kwaa
mbaka mbelu, ngimu wuyiyandikiwili. “Pambeli
mundu dayigoli goleki kwa ujumilwa wa Cha-
panga.”

Livifyu lya kubava vandu

18 Maya va Chapanga kufuma kumbindi va-
sunukila uvifyi wawu na wafu wosi wa vandu yi-
vawulimba unakaka. 19 Chapanga davapi asabu,
kwanongwa fyosi fidayileyi kumanyika kwilata
Chapanga fiva lipala. Chapanga kafigola fivi li-
pala kwa veni. 20 Kukandila Chapanga palumbili
mlima, uwesu waki wa jola na uchapanga waki,
ukuwoneka kwa mesu kwa fila fyalumbili. Pam-
beli vandu davapati ha njila yoyosi ya kwitasha
kwa chila chalumbili. 21 Hata leki vamanya kuna
Chapanga, vamujumili ha kucha mweni ndi
Chapanga wala kumulumba, ila vayaghamilili
muufyangu wawu na hoshu shawu sivelili na
upufi sitayiwa chisi. 22 Vakwijuma kucha vana
luhunja kumbi vapufi. 23 Valeka ukomi wa Cha-
panga yayikala jola, badili yaki vakovikela ukomi
wa ming'omung'omu yivelili na chilangushilu

cha vandu yivasova, vang'ongolu na vambongu
na vang'ongolu yivakuluwuka.
24 Kwanongwa ya afi Chapanga avalekili
mudobukelu sha ngunda shawu, vakovikeli
wafu wawu, mbaka vayigolela milandu ya
chindipa munjimba shawu veni kwa veni.
25 Vawughalambulili unakaka wa Chapanga
kuva udesi, vachigondamila chilumbi hela na
kuchijuma badili ya Mulumbi yadayiliwa kuju-
miwa jola! Yina.
26 Topi Chapanga avalekili vakovikeli dobukelu
shawu sha chindipa. Hata vadadala valeka ku-
tang'ana na valumi ngimu wuyivelili kukandila
pamlima na vayifika veni kwa veni. 27 Na valu-
lumi na veni wuwowu vakuleka kugola ngimu
Chapanga wavalumbili mlulumi na mdadala
vakwidobukela valulumi kwa valulumi vak-
wigolela findu fya chindipa na kuyiyeghela veni
asabu yidayiliwa kwa findu fyawu fya wafu.
28 Kwanongwa vandu ava valemili kuva na
Chapanga mumahala vawu, Chapanga avalek-
ili vakovikeli mahala vawu vangajila kujakwa,
vagoli fingajila kudayiliwa. 29 Vamema kila
chindu cha wafu, upoki, ubafu na ukwafyi.
Vava na weyi, uwulaghi na ndewu na ujangi na
natilu ya wafu na uhesi, 30 yivavelili na mbay-
ishilu na yivamunyekwa Chapanga na vasugu
na vangajila kukangajila na vavelili na chinyuku
na yivagola findu fya wafu na vangajila ku-
vatundamila valeli vawu, 31 na vangajila luhunja
na vangajila kugola jangi shawu na vangajila
kuvatama valongu vawu na vangajila lusungu
kwa vamonga. 32 Na yivamanya nendu highilu

ya Malawu va Chapanga, kucha yivadayiliwa njifwa. Kandi veni vagola afi hela ha, ila vakuvajuma vamonga kwa fila fivagola.

2

Highilu ya Chapanga

1 Topi valongu vangu, damuweshi ng'odu kwitasha, yumwi yimuvahigha vayenu na chimuvahighila vayenu pambeli mukugola findu fifila fila fivagola mukwihigha mwaveni. 2 Tumanya kucha highilu ya Chapanga kwa vala yiva gola findu kucha afi ndi ya nakaka. 3 Lakini yuwi ghanja yiwuvahigha vala yivagola findu fya wafu na yuwi ukugolagha wuwowu, wuli, ukwihola dawuyilyepi na highilu ya Chapanga? 4 Awu pamonga ukuwubedala usangi waki mkomi na uwunilifu waki na luseku lwaki, ngajila kumanya kucha nakaka usangi waki Chapanga wukuwesha kukulongosha uweshi kupomela? 5 Lakini kuva na udindalu na chinyuku cha ndima nahawu ukwiyandikila asabu kwa lijuva lila maya va Chapanga na highilu ya ugoleki dayiwoneki. 6 Lijuva ali Chapanga damuhombi kila mundu ngimu wagolili. 7 Vala yivakombikesha kugola fya usangi na kusaka ukomi na ndundamilu ya Chapanga na kungajila kusova, davapati unofu wa jola. 8 Lakini vala vamonga yivavelili na milandu ya weka na vakulema findu finofu vakukovikela findu fya wafu, davawili chifuki na maya va Chapanga. 9 Kugoboliwa na kutamika dakumpati mundu yoyosi yagola findu fya

wafu. Dayivapati Vayawudi tanila pambeli
Vagiliki wuwula. 10 Lakini Chapanga davapi
ukomi na ndundamilu na kusika vala yivagola
fya usangi. Vayawudi tanila pambeli Vagiliki
wuwula. 11 Nongwa Chapanga kana lushawu ha
kwa mundu yoyosi.
12 Vosi yivagola sambi davayaghamili hata leki
vavamanya ng'odu Malawu. Na Vayawudi yi-
vaveli na Malawu veni davahighiwi kwa Malawu
vavava. 13 Nongwa yiva ng'odu vala yivava-
pikana Malawu ndi vanyanyi ha pawushu ya
Chapanga, ila vala yivakamula Malawu ndi
davajumiliwi kuva goleki. 14 Kwa chilangushilu
vangutungu va Vayawudi vavahela Malawu va
Chapanga vamupili Musa, lakini kila pavagola
fila Malawu yivadayila na kulongushiwa na
natilu shawu, veni davavi chigelu cha Malawu
hata leki vavamanya ha Malawu va Chapanga
vamupili Musa. 15 Ngalilu yawu yikulan-
gusha kucha Malawu vayandikiwa wuwowu
mundima shawu. Ndima shawu sikulangusha
wuwowu utovileli wa chilongu achi ndi nakaka,
kwanongwa hoshu shawu chipindi chimonga
sikuvahigha na chipindi chimonga sikuvakusik-
ila. 16 Topi, kwa Chilongu achi cha Nyanyi nenga
nguchilandula, ndi dayivi chipindi Chapanga
dahighi milandu ya chifisu ya vandu vosi kwa
kupitila Yesu Kilistu.

Vayawudi na Malawu vawu

17 Yuwi wuli? Umweni ukuyikema Myawudi,
ukukamula Malawu va Chapanga vamupili Musa
na kwidumba kuva wa Chapanga. 18 Kwa

njila ya Malawu va Chapanga vamupili Musa
ukumanya cha dayila Chapanga na ukuwesha
kushawula milandu minofu, 19 yuwi nakaka
ukwiwona kucha yavalongosha vangalimesu na
ngesha ya vala yivavelili kuchisi, 20 ukwiwona
kucha muwula wa vapufi na vala vangajila
kudindala. Kwanongwa yuwi kuna luhala na
unakaka mumalawu. 21 Topi yuwi ukuvawula
vayaku, nongwa liki ukotoo kwiwula umweni?
Ukuvalandulila vayaku vakotoo kuhija, lakini
umweni ukuhija. 22 Ukudeta, “Mukotoo kugola
uwoni,” kunu yuwi muwoni. Ukwinyekwa
ming'omung'omu kunu yuwi ukuhija mun-
yumba sha ming'omung'omu. 23 Ukudumba
kucha kukamula Malawu va Chapanga, wuli,
ukulola duhu kucha kwa kuvaleka Malawu
vaki, ukumbedala Chapanga? 24 Kucha wula
Mayandiku Vang'alili wuvadeta, “Vangutungu
va Vayawudi, validuka litawa lya Chapanga
kwanongwa yimugola yumwi Vayawudi!”

25 Kwingila jandu kwa yuwi dakuvi na mana
pawuvakamula Malawu va Chapanga vamupili
Musa. Lakini pawuvaleka Malawu, topi, ngiba
ungayikalili ngajila kwingila jandu. 26 Leki
mundu yangajila kuva muyawudi paghava nga-
jila kwingila jandu pakombikesha Malawu va
Chapanga vamupili Musa, ngiba angayikalili
ngajila kwingila jandu. 27 Vandu vangajila
kwingila jandu davakuhighi yuwi Myawudi
kucha pawuvaleka Malawu va Chapanga, hata
leki kuva nawu mayandiku va Malawu na
kwingila jandu, lakini veni vakuvakamula
Malawu va Chapanga kunu vayingila ng'odu

jandu. 28 Tukuwesha ha kudeta, kucha mundu
yawoneka kwa panji Myawudi ndi nakaka
Myawudi. Mundu akuva Muyawudi ng'odu
kwanongwa mweni kayingila jandu. 29 Myawudi
wa nakaka ndi yula yaveli Myawudi mundima,
ngimu yula yayingilili jandu mundima. Achi ndi
chichuku cha Mfuki wa Chapanga na chichuku
cha mayandiku va Malawu ha. Mundu wa
nahawu akujumiwa na vandu ha, ila akujumiwa
na Chapanga.

3

Ujumilwa wa Chapanga

1 Topi, Myawudi kana liki chamunu pitu vandu
vamonga? Awu kwingila jandu kuna fwayida
liki? 2 Yina, kuna fwayida mwambu wosi.
Yakwaa, Chapanga avapili Vayawudi lulayilayi
lwaki. 3 Lakini dayivi wuliwuli vandu vamu van-
gajila ujumilwa? Wuli chilongu achi dachiwushi
ujumilwa wa Chapanga? 4 Ng'odu! Chapanga
akusighala wa nakaka majuva vosi hata leki
vandu vosi vafyangu. Kucha wula Mayandiku
vang'alili wuvadeta,

“Kila pawudeta,
filongu fyaku fya ugoleki
na muhighilu,
yuwi ukuwesha”

5 Lakini payiva wafu wetu ukuwoneka kucha
Chapanga goleki, datudeti liki? Wuli datudeti
kucha kavahela haki patugayila asabu? Ng'odu,
nguywanga kucha mundu. 6 Kwa ndambu

ayi ha! Leki yingaveli nahawu, Chapanga angaweshili wuliwuli kuuhigha mlima?
7 Wuli nguhighiwa ndiva na sambi? “Nongwa ndivahela unakaka, chindu achi chikumugola Chapanga ghavi msangi munu na kumupa ukomi” 8 Yikulinganila na kudeta, tugoli fya wafu ili tupati fya usangi! Naha ndi vamonga wuvatujowulili na kutupayishila kucha tuvawula vandu nahawu. Davahighiwi ngimu wuvadayiliwa!

Kwahela mundu yaveli msangi

9 Tudeti liki? Wuli yufwi Vayawudi tuva vasangi pawushu ya Chapanga pitu vangutungu va Vayawudi? Hata padokwa! Kwanongwa nenga ng'ona kala mwanja mtasi, kucha Vayawudi na Vagiliki, vosi vapasi ya wutwa wa sambi. 10 Ngimu wuvadeta mayandiku.
“Kwahela hata yumu yavelili goleki,
11 kwa hela mundu yamanyili,
wala yamsaka Chapanga.
12 Vosi vayaghamila
vosi vavifya,
kwahela yagola usangi,
kwahela hata yumu.
13 Heleji shawu siva kucha sembi sivelili lipala,
nimi shawu simema ujangi,
mumulomu yawu mukufuma filongu fivelili na usungu kucha wa njoka.
14 Filongu fyawu fimema malapu makali.
15 Mawulu vawu vakutuvilila kuyita mwasi,
16 Kosi kuvayenda vakusaka njifwa na kugoboliwa,
17 Veni deha ya kusika vayimanya ha.

18 Pawushu yawu vakumtila ha Chapanga.”
19 Ponopa tumanya kucha kila chindu chivelili
Mumalawu chikuvawomba vandu yivaveli pasi
ya Malawu vaweshi ng'odu ili vakotoo kuyilyam-
bishila chindu na mlima wosi wuva pasi ya
highilu ya Chapanga. 20 Nongwa kwahela mundu
yagoliwa goleki pawulongolu ya Chapanga kwa
kukamula Malawu. Chichuku cha Malawu kuku-
langushila hela mundu kucha kagola sambi.

Kujumiliwa na Chapanga kwa ujumilwa

21 Lakini ponopa, ugoleki wa Chapanga yatu-
gola vandu vasangi pawulongolu yaki yimanyika
kala. Deha ayi yikwidumba Malawu kandi
ha. Malawu va Chapanga vamupili Musa na
mayandiku va vambuyi va Chapanga vaku-
tovilela chindu achi. 22 Chapanga akuvagola
vandu kuva vasangi pawulongolu yaki kwa deha
ya ujumilwa wawu kwa Yesu Kilistu. Chapanga
akugola nahawu kwa vosi yivajumila. Kwahela
lushawu lolosi. 23 Vandu vosi vagola sambi
na vayangiliwa ukomi wa Chapanga. 24 Lakini
kwa fupu ya usangi wa Chapanga vandu vosi
akuvagola kuva goleki pawulongolu ya Cha-
panga kwa deha ya Yesu Kilistu yavagombola.
25 Chapanga amtawulili Yesu ghavi litambiku, ili
kwa mwasi waki, ghavi deha ya kuvawushila
vandu sambi shawu kwa kumjumila mweni.
Agolili nahawu ili alangushi kucha mweni goleki.
Pakwandi Chapanga aveli akwiwunishila ngajila
kulola sambi sha vandu. 26 Chipindi achi,
ayitashili na sambi sha vandu ili alangushi
ugoleki waki. Kwa ndambu ayi Chapanga mweni

akulangusha kuva goleki na kumugola mundu yoyosi yivamjumila Yesu kuva goleki.

27 Topi, tukuwesha kuyidumbila liki? Kwahela!
Nongwa liki? Wuli, kwanongwa ya kukola
Malawu? Ng'odu! Ila kwanongwa tukujumila.
28 Chapanga akumgola mundu kuva goleki pawu-
longolu yaki kwa ujumilwa. Kwanongwa ha
ya kukamula Malawu va Chapanga. 29 Awu,
wuli, Chapanga wa Vayawudi weka yawu hela?
Awu wa vandu va milima yosi wuwowu? Yina
ndi Chapanga wa vangutungu va Vayawudi wu-
wowu. 30 Chapanga yumu hela, mweni davagoli
Vayawudi kuva goleki kwa ujumilwa wawu na
vangutungu va Vayawudi wuwowu kwa uju-
milwa wawu. 31 Wuli, tukugola ujumilwa ugha-
lambushi Malawu? Ng'odu, ila tukuvagayila
Malawu vatalami nakamu.

4

Chilangushilu cha Ibulahimu

1 Topi tudeti ndambu liki chimwilata tati wetu
Ibulahimu? 2 Kucha Ibulahimu agoliwili kuva
goleki pawulongolu ya Chapanga kwanongwa
ya chichuku chaki, topi, mweni kana chindu
cha kuyidumbila lakini kwa Chapanga ha.
3 Kwanongwa Mayandiku vang'alili vakudeta,
“Ibulahimu amjumilili Chapanga. Kwanongwa
ya ujumilwa waki Chapanga amgolili kuva goleki
pawulongolu yaki.” 4 Mgola chichuku akuhom-
biwa ijala yaki. Ijala yaki fupu ng'odu ila akuday-
iliwa kupokela chindu chiutunga. 5 Lakini vandu

yivayidumbila ng'odu fivagolili veni, vakumjumila Chapanga yavapomela vawafu, topi, Chapanga akwilenga ujumilwa wa vandu ava, akuvagola kuva goleki pawulongolu yaki. 6 Dawudi akudeta naha kwa seku ya yula mundu yanemiliwili na Chapanga kucha goleki ngajila kuyihola fila fyagolili.

7 “Vanemiliwi vala yivapomiliwili wafu wawu,
sambi shawu sigubikwa.
8 Anemiliwi mundu yula
Bambu daasiviki ng'odu sambi shaki mungumbungumbu.”

9 Ayi kwa vadumulili jandu weka hela, awu na kwa vala vangajila kudumula jandu? Kwa vala vangajila kwingila jandu wuwowu. Kwanongwa twadetili kala, “Ibulahimu ajumilili na mweni Chapanga kamunemela kucha goleki.” 10 Wuli, Ibulahimu ajumiliwili ngajila tanila kwingila jandu awu payingilili kala jandu? Ngajila tanila ya kwingila jandu payingilili kala ha. 11 Ibulahimu ayingilili jandu pambeli, kwingila jandu kwavelili chilangushilu cha kucha Chapanga amujumilili kuva goleki kwanongwa ya ujumilwa waki waveli nawu akali kwingila jandu. Ponopa Ibulahimu kava tati wa vala vosi vangajila kwingila jandu, yivamujumila Chapanga vagoliwa kuva vagoleki. 12 Wuwula wula mweni ndi tati wa vala yivayingilili jandu, vala yivayingila jandu weka ha, ila vakwikovikela njila yiyila yila ya ujumilwa wa tati wetu Ibulahimu yakovikelili paghaveyi akali hela kwingila jandu.

Jangi ya Chapanga yikuyangiwa kwa ujumilwa

13 Chapanga amjangili Ibulahimu na chileli
chaki kucha mlimawu wungaveli wawu. Jangi
yagolikili kwanongwa ya Ibulahimu kukamula
Malawu ha, ila kwanongwa ya ujumilwa, mweni
agoliwili kuva goleki pawulongolu ya Chapanga.
14 Leki jangi ya Chapanga davapati vala weka
yivakamula Malawu, topi, ujumilwa chindu ha
na jangi ya Chapanga chindu ha. 15 Sambi
yikuyegha chifuki cha Chapanga, lakini leki
kwahela Malawu dawuweshi ha kugola sambi.

16 Vala yivaveli mujangi ayi vakwidumba uju-
milwa, topi, jangi yikuva kwa usangi wa Cha-
panga hela na nakaka jangi yivayilata vosi, kwa
vala yivakamula Malawu weka ha, ila na kwa
vala yivavelili na ujumilwa kucha Ibulahimu.
Mweni ndi tati wetu twavosi. 17 Mayandiku
vang'alili vakudeta, “Nguvika wuvi tati wa mil-
ima yitangalili.” Jangi ayi ndi nakaka cha
pawushu wa Chapanga yamujumilili Ibulahimu,
Chapanga yavapa unofu yivasovili na alayilili
findu fila fingajila kuva fivi. 18 Ibulahimu
ajumilili kunu kwavelili kungajila shuvililu na
ndambu ayi kava tati wa milima yosi kucha
Mayandiku Vang'alili wuvadeta, “Valeli vaku
davavi vatangalili kucha ndondwa!” 19 Avelili
mgogolu wa myaka mya naha, lakini ujumilwa
waki wadohukili ha hata padokwa kunu ayiholili
mvili waki kucha livawu likomoka na Sala mdala
wa Ibulahimu aveli mbendi. 20 Ibulahimu avelili
na hoshu ha na yila jangi ya Chapanga, apatili
liwovi kwanongwa ya ujumilwa wa Chapanga na
amupili ukomi Chapanga. 21 Amanyili nakaka

kucha Chapanga akuwesha kugola fila fyavajangili. 22 Ndi nongwa Chapanga amujumilili kucha goleki. 23 Pavadeta kucha, “Ajumiliwili kuva msangi” kwanongwa ya mweni weka yaki hela ha. 24 Chilongu achi chikutwilata na yufwi wuwowu yitumjumilili Chapanga yamushukushili Bambu wetu Yesu munjifwa. 25 Mweni atawuliwili awulayiwi kwanongwa ya sambi shetu, pambeli kashukushiwa nongwa atugoli yufwi tuvi vagoleki pawushu ya Chapanga.

5

Ugoleki pawushu ya Chapanga

1 Ponopa tugoliwa kuva vagoleki kwa ujumilwa, topi, tuva na kusika na Chapanga kwa njila ya Bambu wetu Yesu Kilistu. 2 Kwa ujumilwa wetu, mweni katuyegha munemusi ayi ya Chapanga ponopa tukwikala. Topi, tukusekilela shuvililu ayi yituvelinayu kuva pamu muukomi wa Chapanga. 3 Yina, afi weka ha, ila tukusekilela wuwowu mutabu tukumanya kucha yikutuyegha muuwunilifu, 4 na kujumiliwa Chapanga ukutuyegha muujumilwa wa Chapanga na unakaka wukuyegha mushuvililu. 5 Shuvililu ayi yiweshi ha kutugola tulepisiwi, kwanongwa Chapanga katupungulila kala mundima shetu utami waki kwa deha ya Mfuki Mng'alili yatusangilili.

6 Patuveyi twahela mundu wa kututanga kuwuka mu sambi, chipindechi, Kilistu afwili kwanongwa ya yufwi vawafu. 7 Yipusuka ha kwa mundu kusova kwanongwa ya mundu

yaveli goleki, pamongapa mundu akuwesha
kusova kwanongwa ya mundu msangi. 8 Lakini
Chapanga katulangusha kucha katutama,
kwanongwa patuveyi tukalihela mu sambi,
Kilistu asovili kwanongwa ya yufwi. 9 Kucha
ponopa tugoliwa vagoleki kwa mwasi wa Kilistu
nakaka nendu kucha datulowoki na maya
va Chapanga kupitila mweni. 10 Kwanongwa
patuveyi tukali hela vachimdwama vaki,
Chapanga atujovanishili na mweni kwa njifwa
ya mwana mundu. Ponopa tujovanishiwa na
mweni nakaka nendu datulowuliwi kwa unofu
wa Kilistu. 11 Afi hela ha, ila tukusekilela wuwu
Muchapanga kwa deha ya Bambu wetu Yesu
Kilistu yatugolili tujovi na Chapanga.

Adamu na Kilistu

12 Kupitila Adamu, sambi yayingilili mum-
lima, yeni yiyegha njifwa. Topi njifwa yik-
wila kwa vandu vosi, kwanongwa vosi vagola
sambi. 13 Malawu pavaveghi vakali hela kwisa,
sambi yavelili mumlima, lakini sambi yiku-
vikiwa mungumbungumbu ha ngajila Malawu.
14 Lakini kukandila chipindi cha Adamu mbaka
cha Musa, njifwa yavatavalili na vala vangajila
kugola sambi kucha yila ya Adamu, ya kumvifya
Chapanga.

Adamu avelili chilangushilu cha Kilistu yayisili
pambeli. 15 Lakini wafu wa Adamu wulin-
ganila ha na usangi wa Chapanga. Kwanongwa,
ngimu sambi ya mundu yumu yiyegha njifwa
kwa vandu vosi, kwa utangi wa mundu yumu,
ndi Yesu Kilistu, Chapanga kavayongishela vosi

usangi na fupu shaki. 16 Kuna kafwauti gati
ya fupu ya Chapanga na sambi ya yula mundu
yumu. Kwanongwa pagolili kala wafu mundu
yumu yula, Chapanga amuhighili, lakini pavago-
lili wafu vandu vatangalili, Chapanga avapili
fupu yaki kwa kuvagola vagoleki. 17 Nakaka
kwa sambi ya mundu yumu njifwa yakandili
kukwila kwanongwa ya mundu yumu ayu, lakini
ndi nakaka nendu kucha chagolili yula mundu
yumu, Yesu Kilistu ndi chinofu munu. Vosi
yivapokela usangi na fupu ayi ya kugoliwa kuva
goleki, davatavali muunofu kwa deha ya ayu
yumu, ndi Yesu Kilistu.

18 Topi livifyu lya mundu yumu yiyegha high-
ilu kwa vandu vosi, wuwula wula usangi wa
mundu yumu wuyegha ugoleki kwa vandu vosi
na kuvapa unofu wa jola. 19 Na kucha luk-
ilu lwa mundu yumu vandu vatangalili vagoli-
wili vana sambi, wuwula wula kupikana kwa
mundu yumu dakuvagoli vandu vatangalili vavi
vagoleki pawulongolu ya Chapanga.

20 Malawu vayisili, kugola findu fya wafu fiy-
ongisheki, lakini sambi payiyongishekili, usangi
wa Chapanga wayongishekili nendu. 21 Kucha
wula sambi yikutavala kwa njifwa, wuwula wula
usangi wukutavala kwa ugoleki wa Chapanga na
kuyegha unofu wa jola kwa njila ya Bambu wetu,
Yesu Kilistu.

6

Tukwikala kwa chiganu kwanongwa ya Kilistu

1 Topi tudeti liki? Wuli, tuyendileli kusighala
mu sambi ili usangi wa Chapanga uyongisheki?
2 Ng'odu! Yufwi mumilandu ya sambi
tusova, datuyendileli wuliwuli kugola sambi?
3 Nongwa mumanya kucha vosi yitubatishiwili
tukwilumba na Yesu Kilistu, twabatishiwili na
kwilumba munjifwa yaki. 4 Patubatishiwili
mumachi tuva pamu na mweni munjifwa yaki,
yavelili kucha tusikiwa pamu na mweni, ili
Kilistu pashukushiwili kwa vasovili kwa chindu
chikomi chagolili Tati na yufwi wuwowu twikali
ngalilu ya shonu.

5 Kwanongwa kucha yufwi twaveli twilumba
na mweni munjifwa, wuwowu datuvi pamu
na mweni kwa kushukushiwa kwa yivaso-
vili kucha mweni. 6 Tumanya kucha ngalilu
yetu ya dahili yivangiliwa pamu na Kilistu
munjifwa yaki, ili liwovi lya ngalilu ya mvili
wuvelili na sambi uyanangiwi, tukotoo kuva
kandi vavanda va sambi. 7 Kwanongwa
vandu yivasovili pamu na Kilistu, valekishe-
liwa mu sambi. 8 Topi, payiva tusova pamu
na Kilistu, tukujumila kucha datwikali pamu
na mweni. 9 Kwanongwa tumanya kucha
Kilistu kashukushiwa kala munjifwa, dasovi
kandi ha. Njifwa dayimtavali kandi ha.
10 Topi, kwanongwa asovili mwanja wumu
hela, sambi yivahela liwovi kandi kwa mweni,
ponopa akwikala ngalilu yaki yimu na Chapanga.
11 Wuwula wula yumwi mwiholi kucha musova
kwanongwa ya sambi, lakini pamwikala kwa
lighanja na Chapanga kwa njila ya Yesu Kilistu.

12 Ponopa, sambi yikotoo kututavala kandi
njimba shenu yisisova na kusileka dobukelu
shaki. 13 Topi mukotoo kuuleka mwambu wumu
wa mvili waku wuvi kucha chindu cha ku-
golela sambi. Badili yaki, muyitawuli mwaveni
kwa Chapanga kucha vandu yivashukushiwili
munjifwa. Mutawuli fuki shenu shosi kwa
Chapanga kwanongwa ya ugoleki. 14 Sambi
dayivatavali kandi ha, nongwa muva pasi ya
Malawu va Chapanga ha, ila pasi ya usangi wa
Chapanga.

Vavanda va kugola chila chadayila Chapanga

15 Topi, tudeti liki? Wuli, tugoli sambi
kwanongwa tuvapasi ha ya Malawu, ila pasi ya
usangi? Hata padokwa! 16 Mumanya kucha
pamwitawula mwaveni baha kucha vavanda
na kumpikana tunga. Mukuva nakaka va-
vanda vaki mundu ayu awu vavanda va sambi
yeni yitulongoshi munjifwa, awu tumjumili Cha-
panga atuviki tuvi goleki. 17 Hata leki dahili
mwavelili vavanda va sambi, lakini ponopa
ngumulumba Chapanga kucha kukombikesha
ng'ulilu yiwupatili. 18 Mwalowuliwili muuvanda
wa sambi, muva vavanda va ugoleki. 19 Apa
ngudeta ng'ombelu ya majuva vosi ya vandu
kwanongwa ya usosuvafu wenu muuvanda.
Ngimu wula chipindi chiwutunga mwakoli-
wili kukimbanikila wafu, wuwowu ponopa
mukoliwa na ndima shenu mwaveni kukim-
banikila ugoleki kwanongwa ya ung'alili.

20 Pamuveyi vavanda va sambi mwaveli kutali
na ugoleki. 21 Ponopa mwapatili fwayida liki

majuva vala mufindu fila fimufiwonela chindipa ponopa? Na fwayida ya findu afi ndi njifwa!
22 Lakini ponopa mugombuliwa kala muuvanda wa sambi na muva vandumindumi va Chapanga, fwayida yimuveli nayu ponopa ndi ung'alili na kwa afi datupati unofu wa jola. 23 Kwanongwa ijala ya sambi ndi njifwa, lakini fupu yatawula Chapanga ndi unofu wa jola mukwilumba na Yesu Kilistu, Bambu wetu.

7

Chindu cha kwiwula mungalilu ya kwiheta

1 Valongu vangu, pangajila hoshu damufimanyi afi, kwanongwa nguvahimulila vandu yivamanyili Malawu. Malawu vakumtavala mundu chipindi chosi cha ngalilu. 2 Kwa chilangushilu, mdadala yahetiwili akuwopiwa na Malawu chipindi chosi bambu mundu paghava akali mnofu, lakini bambu mundu pasova mdadala ayu akuwopiwa kandi ha na Malawu.
3 Topi mdadala ayu patyanga na mlulumi wingi chipindi bambu mundu akali hela mnofu, dakemiwi muwoni, lakini bambu mundu pasova daghavi pekesu mumalawu na pahetiwa na mlumi wingi akuva muwoni kandi ha. 4 Wuwula wula mwavalongu vangu, yumwi wuwowu musova kwa Malawu kwanongwa yumwi muva lubali lwa mvili wa Kilistu. Ponopa muva va mweni yashukushiliwi kwa yivasovili ili tuweshi kuveleka fivelekwa finofu kwanongwa ya Chapanga. 5 Nongwa patwikalagha chimvili hela, dobukelu ya kugola sambi yakuvilishiwili na

Malawu, yagolili chichuku mumivili yetu na
kubena fivelakwa fya njifwa. 6 Lakini ponopa
tuva pekesu mufiwopu fya Malawu, kwanongwa
tusova kwa chilongu chila chitugolili yufwi tuvi
vavanda. Ponopa tukukimbanikila ngalilu ya
shonu ya Mfuki Mng'alili, kwanongwa ha ya yila
ngalilu ya dahili ya Malawu yiyandikiwili.

Malawu na sambi

7 Wuli, topi tudeti kucha Malawu ndi sambi?
Ng'odu! Lakini ngajila Malawu, nenga ninga-
manyili ng'odu sambi chindu liki. Leki Malawu
vangadetili ng'odu, "Kotoo kudobukela," ninga-
manyili ng'odu nongwa liki tukudobukela fya
wafu. 8 Kwa kukovikela lilawu ali, sambi ya-
patili wilyambi wa kuyimusha kila ndambu ya
dobukelu sha wafu mugati yangu. Pangajila
Malawu sambi ndi chindu chisovili. 9 Chipindi
chimochi nenga ndaveli mnofu na ndayikalili
kutali na Malawu, lakini Malawu pavesili, sambi
yashukukili, 10 na nenga ndasovili. Topi Malawu
vayilateyi kuyegha unofu, kwa nenga vayegha
njifwa. 11 Nongwa, sambi yapatili fwasi yigay-
iliwili na Malawu ava, yijanga na kung'ulagha.
12 Topi, Malawu veni ndi vang'alili na amuli
yeni ndi ng'alili, ndi ya ugoleki na nofu. 13 Wuli,
chindu chinofu chiyegha njifwa? Ng'odu! Yiva
naha, sambi yiyegha njifwa kupitila chindu
chinofu. Topi, kwa njila ya lilawu, sambi
yikulangushiwa kuva sambi munu.

Shoshu gati ya yufwi

14 Tumanya kucha Malawu ndi va chimfuki,
lakini nenga wa chimfuki ha, njuwusiwa kuva

mvanda wa sambi. 15 Manya ha chigola, nongwa
chila chidayila kugola ngugola ha, ila chila
chindichinyekwa ndi ngugola. 16 Topi, payiva
ngugola ng'odu ngimu wudayila, ayi yikumany-
isha kucha vala Malawu va nyanyi. 17 Topi nenga
ndimweni ha yigolili chindu achi, lakini sambi
yivelili mugati yangu ndi yigola nenga goli.
18 Manya kucha kwahela chindu chinofu mugati
ya nenga, ngimu ya wundu wangu. Kwanongwa,
ngudayila kugola chindu cha nyanyi, lakini
nguwesha ha kugola. 19 Badili ya kugola chila
chindu chinofu chidayila, ngugola chila cha wafu
chingajila kudayila nenga. 20 Topi, leki ngugola
chila chidayila ng'odu nenga, ayi yikumanyika
kucha nenga ha yigola afi, ila yila sambi yiveli
mugati ya nenga ndi yikugola afi.

21 Topi manya kucha kuna chindu chikugola
chichuku. Ngudayila kugola chindu chinofu,
lakini nguyiwona kucha chila chiveli cha wafu
ndi chishawula nenga. 22 Mugati nakamu ya
ndima yangu ngusekilela kugola Malawu va Cha-
panga. 23 Lakini nguwona kuna chindu chiku-
gola chichuku mukuvili yangu, yivalimbana na
mahala vangu. Topi vakugola ndivi mvanda
wa Malawu va sambi yivagola fichuku mukuvili
yangu. 24 Pishu! Nenga mundu ningajila seku!
Ghani danowoli nenga mumvili awu wa njifwa?
25 Ngumulumba Chapanga yagola afi kwa deha
ya Bambu wetu Yesu Kilistu!

Ayi ndi ndambu ya nenga, kwa luhala lwangu
ngukimbanikila Malawu va Chapanga, lakini
kwa mvili wangu nguvakimbanikila Malawu va

sambi.

8

Kwikala kwa liwovi lya Mfuki Mng'alili

1 Ponopa kwahela highilu kwa vala mungalilu
yawu vayilumba na Yesu Kilistu. 2 Kwa ndambu
ya Malawu va Mfuki yayegha unofu kwa kuy-
ilumba na Yesu Kilistu, vangombola mu Malawu
va sambi yiyegha njifwa. 3 Chapanga agolili
liki mumalawu vamupili Musa vawesha ha ku-
gola kwanongwa ya usosuvafu wa chiwundu.
Chapanga amulayishili mwana waki yaveli na
mvili ngimu yufwi yituvelili na sambi, ili ayi-
tashi na sambi na mweni ayu ayilapilili sambi.
4 Chapanga agolili nahawu ili Malawu vaweshi
kukwila nakamu mugati ya yufwi yitwikala,
ngimu ya liwovi lya chiwundu ha, ila ngimu
ya liwovi lya Mfuki Mng'alili. 5 Nongwa vala
yivayikala ngimu ya njimba wuyidayila vaku-
longushiwa na hoshu sha njimba. Lakini vala
yivayikala kwa kwidumba Mfuki Mng'alili, vaku-
longushiwa na hoshu sha Mfuki. 6 Hoshu
sha njimba sikuyegha njifwa, lakini hoshu sha
Mfuki Mng'alili sikuyegha unofu na kusika.
7 Kwanongwa yayikala na hoshu sha njimba
ndi chimdwama wa Chapanga, akuvapikana ha
Malawu va Chapanga, wala aweshi ha kupikana.
8 Vandu yivajumila kugola yifidayila njimba
vaweshi ha kumunowesha Chapanga

9 Leki yumwi yimwikala pamukombikesha fila
yifidayila mvili, na mukukovikela fya dayila
Mfuki, leki Mfuki wa Chapanga akwikala mugati

yenu. Yoyosi yangajila Mfuki wa Kilistu, ayu
wa Kilistu ha. 10 Leki Kilistu paghava mugati
yenu, hata leki njimba shenu sisova kwanongwa
ya sambi, kwa yumwi Mfuki Mng'alili ndi unofu
kwanongwa mugoliwa kuva goleki. 11 Payiva
Mfuki wa Chapanga yamushukushili Yesu Kilistu
munjifwa akwikala mugati ya yumwi, dalowoli
njimba shenu sivelili munjifwa, dagoli nahawu
kwa deha ya Mfuki yayikala mugati yenu.
12 Topi, valongu vangu, tukotoo kutavaliwa
na njimba. 13 Leki pamwikala kukovikela
ngimu wuyidayila njimba ya chiwundu nakaka
damusovi. Lakini, kucha kwa deha ya Mfuki
Mng'alili mukufiwulagha findu fyenu fya wafu
fimugola, topi, damunani. 14 Vosi yival-
ongushiwa na Mfuki wa Chapanga ndi vana
va Chapanga. 15 Kwanongwa mwamuyangili
ha mfuki muna kuvataya yumwi uvanda na
kuvataya ungalimesu, ila mumuyanga Mfuki
munakuvagola yumwi vana va Chapanga na kwa
kupitila Mfuki Mng'alili ayu, yufwi tukumkema
Chapanga “Tati” 16 Na Mfuki Mng'alili mweni
akusitovilela ndima shetu kucha yufwi ndi vana
va Chapanga. 17 Topi, kwanongwa yufwi vana
va Chapanga, datupokeli na kuhala sangi shosi
Chapanga shavavikilili vandu vaki na datuvi
pamu mumbala ayi na Kilistu, ila patuva pamu
mugobuleku na Kilistu, datuvi pamu wuwu
muukomi waki.

Ukomi wuyisa awu

18 Nguwona kucha kugobuliwa kwa chipin-
dechi cha ponopa chindu ha leki patulin-

ganisha na wula ukomi dawuvi kwa yufwi.
19 Filumbi fyosi fikuvetela kwa dobukelu Chapanga avagubutulili vana vaki. 20 Kwanongwa filumbi fyavikiwili muusosuvafu nakamu, kwa kudayila fyeni ha ila yaveli nahawu ngimu wadayila Chapanga. Hata naha tuva na shuvililu, 21 kwanongwa ayi lijuva limu filumbi dafilowuliwi muuvanda wa kuwola, ili fivi pamu muupekesu mkomi wa vana va Chapanga.
22 Kwanongwa tumanya kucha mbaka ponopa, filumbi fyosi fikughayanika kwa lihingili likomi ngimu ya mdala palela. 23 Filumbi afi weka ha, hata yufwi yituvelili na ayu Mfuki Mng'alili, yavelili wa kwaa mufupu sha Chapanga na yufwi wuwowu tukung'ong'uteka mugati yetu, patuvetela tugoliwi vana va Chapanga na njimba shetu sigombuliwi. 24 Kwa shuvililu ayi yufwi tugombuliwa. Lakini shuvililu ayi kwa hela mana payiva yahela mana nongwa tukuyiwona yila shuvililu. Kwa nongwa ghani yashuvilila chila chachiwona kala? 25 Leki shuvililu yila yituvelili tukalihela kuyiwona, topi, tukuyivetela kwa uwunilifu.
26 Wuwula wula, Mfuki Mng'alili akututanga muusosuvafu wetu. Nongwa tumanya ha fitudayiliwa kuluva, lakini mweni Mfuki akutudadavila kwa Chapanga kwa lishu lya kung'ong'oleka lingajila chifwani. 27 Na mweni Chapanga yalola mbaka mugati ya ndima sha vandu, akumanya hoshu sha ayu Mfuki, kwanongwa Mfuki Mng'alili ayu akuvadadavila vandu va Chapanga ngimu wadayila Chapanga.
28 Tumanya kucha, mufindu fyosi Chapanga

fyagola fichuku fya nyanyi pamu na vosi yivamtama, ndi vala yavakemili kucha wayilatili mweni. 29 Kwa nongwa ava yavashawulili kukandila pakwandi ndi yavatapulili ili vayifwani na mwana waki vavi vakwaa muvalongu vatangalili. 30 Topi, vala yivashawulili kala Chapanga ndi ava yavakemili, na ava avakemili ndi ava avagolili kuva goleki, na ava avagolili kuva goleki ndi ava vavelili pamu muujumu waki.

Ndamilu ya Chapanga kwa vandu

31 Muafi, tudeti liki? Leki Chapanga kava mwambu wetu, ghani yawesha kutulimba? 32 Chapanga kamukanisha ha mwana waki wa paweka, ila amtawulili kwanongwa ya twavosi yufwi. Leki kagoliwa nahawu, wuli, datusangili ng'odu findu fyosi finofu? 33 Ghani davahighi vagoleki va Chapanga? Chapanga mweni akwivayitasha fivavifyili! 34 Ghani davahighi? Kwahela! Nongwa Yesu Kilistu ndi yasovili, pambeli kashukuka kufuma kwa yivasovili na kayikala mwambu wa mlilu wa Chapanga. Mweni akutudadavila! 35 Ghani yawesha kutubava na utami wa Kilistu? Wuli, tabu, awu siki, awu kuteshiwa awu njala, kusakaliwa, awu mgoha, kumbi liki njifwa? 36 Kucha Mayandiku Vang'alili wuvadeta,

Kwanongwa ya yuwi tukutuvililа njifwa pamusi
na pamihi,
“Tukugoliliwa kucha fungami wa kusinjiwa.”

37 Lakini mufindu afi fyosi, tupata uweshi mkomi kwa utangi waki mweni yatutamili. 38 Nongwa

manya nakaka kucha kwahela chindu chiwesha kutubava na utami waki, wala njifwa, wala unofu, wala makungu, wala liwovi lingi lya kumbindi, wala yifibwituka ponopa afi, wala fila dafibwituki pambeli, wala amuli, 39 wala mlima wa kumbindi, wala wa pasi chalamuku. Kwahela chilumbi chochosi dachiweshi kutubava na utami wa Chapanga mu Yesu Kilistu Bambu wetu.

9

Chapanga na vandu vaki

1 Ngudeta nakaka, ngudeta udesi ha ndiyilumba na Kilistu. Natilu yangu yikulongushiwa na Mfuki Mng'alili akung'ombela chilongu achi wuwowu. 2 Chidayila kudeta ndi achi, ndina lung'ongu lukomi na mundima mukuluma ngajila chifwani mundima yangu, 3 kwanongwa ya valongu vangu yivavelili njimba na mwasi wangu! Leki yingavelili kwa fwayida yawu, ngadayilili kulapiliwa na kubaviwa na Kilistu. 4 Ava ndi vandu va Isilaeli Chapanga yavashawulili vavi vana vaki, vavapamu muukomi waki, kayilagha na veni vapokela Malawu vaki, udadawu wa nakaka na jangi shaki. 5 Veni ndi vayisukulu va vagogolu, mweni Kilistu, ndambu ya uwundu waki, wufuma mulukolu lwawu. Chapanga yatavala fyosi, ajumiwi jola! Yina.

6 Kucha ngudeta ngimu jangi ya Chapanga yighalambuka ha, nongwa vandu vosi va Isilaeli ndi yivashawuliwili na Chapanga ha. 7 Kucha valelwa vosi va Ibulahimu ndi vana va Chapanga nakaka ha. Ila, kucha wuvadeta mayandiku

vang'alili, “Valelwa vaki davafumi kwa Isaka.”
8 Tukuwesha kudeta, vala yivawonikili chimvili
ndi vana va Chapanga ha, ila vala yivawonikili
kwa jangi ya Chapanga ndi davakemiwi vana
vaki. 9 Nongwa jangi yeni ndi ayi, “Chipindi
cheni dang'uyi na Sala dapati mwana mlumi.”
10 Kandi kucha afi weka hela ha, ila na Lebeka
wuwowu dapati mambila kwa tati yumu, ndi
Isaka mbuyi wetu. 11-12 Ili Chapanga awoneki
kucha kana upekesu wa kushawula, hata vakali-
hela vala valongu kuwoneka na vakalihela ku-
manya chinofu na cha wafu, Lebeka awombili-
wili kucha yula mwana soli damkimbanikili yula
chambelu. Topi lushawu lwa Chapanga lukuva
ngimu ya jangi yaki mweni, figoli fya mundu
ha. 13 Kucha Mayandiku Vang'alili wuvadeta,
“Yakobi ndamtamili, lakini Isawu ndamunyek-
wili.”

14 Topi, tudeti liki? Wuli, Chapanga kalemwa
haki? Ng'odu! 15 Nongwa amuwombilili
Musa, “Dandimuwoneli lusungu mundu yoyosi
yindimtama, dandimuwoneli lusungu mundu
yoyosi yindimdayila.” 16 Ponopa fyosi fikudayila
lusungu lwa Chapanga, nguvilishilu ha awu
ngimu wadayila mundu ha. 17 Nongwa
Mayandiku Vang'alili vakudeta naha kwa
Fwalawu, “Ndakugolili mutwa ili kwa deha
ya yuwi, uwesu wangu wumanyiki na litawa
lyangu lilanduliwi mlima wosi.” 18 Yiva
nakaka kucha Chapanga akumuwonela lusungu
yoyosi yadayila kuwoniwa lusungu na padayila
kumgola mundu ghavi muchichuku akugola
nahawu.

Chifuki na lusungu lwa Chapanga

19 Pamongapa dawudashi, “Payiva filongu
afi fiva nahawu, Chapanga akuwesha wuli-
wuli kulola uvifyi wa mundu? Ghani akuwe-
sha kuvalimba matami vaki?” 20 Yuwi kuva
ghani mbaka yeshi kumudasha Chapanga?
Chiyungu chikuwesha kumudasha muwumbi
waki: “Nongwa liki, kugola nahawu nenga?”
21 Muwumbi akuwesha kuugolela uganga ngimu
wadayila mweni na kuwumba fiyungu fivili
kwa uganga wuwula wula, chimu cha kugolela
ndundamilu na chimonga cha kugolela findu
fingajila ndundamilu.

22 Nahawu ndi kucha wagolili Chapanga. Aka-
dayileyi kulangusha chifuki chaki na kulangusha
uwesu waki. Topi, aveli na seku ngomi pavavayi-
wunishila vala yavayilatili chifuki chaki, yiva-
dayiliwili kuyanangiwa. 23 Wuwula akaday-
ileyi kulangusha kutangala kwa ukomi waki
watupungulili yufwi yituvelili natilu ya lusungu
lwaki, yufwi yatutandili kala kuuyanga ukomi
waki. 24 Nongwa yufwi ndi vala vaatukemili, gati
ya Vayawudi weka ha ila wuwowu kufuma gati
ya vangutungu va Vayawudi. 25 Ayi yiva ngimu
wuyideta muchitabu cha mbuyi wa Chapanga
Hoseya,

“Vala yivavelili ‘vandu vangu ng'odu’
dandivakemi, ‘Vandu vangu!’
Na yula yindimdayila ng'odu
dandimkemi, ‘Mundu yindimtama’
26 Na pala pavawombiliwili,
‘Yumwi vangu ha’
apa davakemiwi,

‘Vana va Chapanga yavelili mnofu.’ ”
27 Na mbuyi wa Chapanga Isaya, akuvalandulila
lishu likomi vandu va Isilaeli, “Hata leki chileli
cha Isilaeli vatangala kucha muhanga wa mulu-
wongu, vadokwa hela davalowuliwi, 28 nongwa,
Bambu dagoli yivi kalopu highilu yaki ya nakaka
kwa mlima wosi.” 29 Kucha mbuyi wa Chapanga
Isaya walongulili kudeta, “Kucha Bambu wa
mangandawu angatulekishili ha vamu va chileli
cha Isilaeli, tungavelili kala kucha wula Sodoma
na Gomola.” Aku Chapanga avagwijushili na
motu vandu vosi.

Vandu va Isilaeli na Chilongu cha Nyanyi

30 Topi tudeti liki? Vangutungu va Vayawudi
vangajila kusaka ugoleki, vasangiliwa kuva
vagoleki kwa deha ya ujumilwa, 31 na Vayisi-
laeli yivavasakili Malawu va ugoleki, vapatili
ha. 32 Nongwa liki? Kwanongwa vayidumbilili
fivagolili badili ya kuyidumba ujumilwa. Vayik-
walili pambindi ya ligonguveli lya kuyikwala
33 kucha wuvadeta Mayandiku Vang'alili,

“Loli, damiki ligonguveli aku Sayuni lyeni,
dalivagoli vandu vayikwali vawi.
Lakini yamujumila datayiwi soni ha!”

10

1 Valongu vangu, ndima yangu yikudayila
Vayawudi vayangu vosi valowuliwi. Na ngu-
vadadavila kwa Chapanga. 2 Nguwesha ku-
tovilela kwanongwa yawu kucha vana nguvil-
ishu ya kumsaka Chapanga, lakini nguvilishu ayi

yigoleka muumanyi wa nakaka ha. 3 Nongwa vamanya ha ndambu ya Chapanga yavagola vandu vavi vagoleki na vayesha kukanda ndambu yawu veni na vayijumilili ha deha ayi ya Chapanga ya kuvagola vavi vagoleki. 4 Nongwa kwisa kwa Kilistu, Malawu avagolili vavi, ili vosi yivajumila vavi vagoleki.

Ugombola kwa vosi

5 Mumilandu ya kuva goleki kwa kukombikesha Malawu, Musa ayandikili naha, “Mundu yagola yifidayila Malawu dayikali kwa ndambu ya fila fyagola.” 6 Mayandiku Vang'alili mumilandu ya kuva goleki kwa deha ya ujumilwa vakudeta naha, “Mukotoo kwidasha ghani dakweli mbaka kumbindi kwa Chapanga?” Ayi yina mana ya kumsunusha Yesu Kilistu pasi. 7 “Yumwi damudashi ng'odu kucha, Kilistu dasunuki mbaka pasi ya mlima?” Ayi yina mana kumjabula Yesu kufuma kumambi. 8 Mayandiku Vang'alili vakudeta naha, “Lulayilayi alu lwa Chapanga luva pabehi na yuwi, luva pamulomu yaku na mundima yaku.” Na weni ndi chila chilongu cha ujumilwa wutuwulandula. 9 Leki pawudeta kwa mlomu waku kucha Yesu ndi Bambu na kujumila mundima yaku kucha Chapanga amushukushili kumambi, dawulowoki. 10 Ujumili mundima yaku, ugoliwi goleki na kwa mlomu waku, deti ulowuliwi. 11 Mayandiku Vang'alili vakudeta, “Mundu yamjumila datayiwi soni ha.” 12 Chilongu achi chivahela lushawu kwa Vayawudi na Vagiliki. Bambu ndi Bambu wa vandu vosi na mweni msangi munu kwa

yivamluva. 13 Kwanongwa Mayandiku Vang'alili
vakudeta, “Mundu daamkemi Bambu ili amtangi
alowuliwi.”
14 Topi, davamdavi wuliwuli leki vamjumilili
ng'odu? Na davamdavi wuliwuli kunu vakali-
hela kupikana filongu fyaki? Kandi davapikani
wuliwuli filongu fyaki leki kwahela mlandula?
15 Na vandu davalanduli wuliwuli leki kwa-
hela mundu yavalayishili? Kucha wuvadeta
Mayandiku Vang'alili. “Ndi chilongu chivayilili
munu kwisa kwa vala yivalandula Chilongu
cha Nyanyi!” 16 Lakini vosi vachiyanga ng'odu
achi Chilongu cha Nyanyi. Mbuyi wa Cha-
panga Isaya adetili, “Bambu, ghani yalujumilili
lulayilayi lwetu?” 17 Topi, ujumilwa wukufuma
kwa kupikana unjagila na unjagila wukufuma
mukulandula chilongu cha Kilistu.
18 Lakini ngudasha, Wuli, vapikana ng'odu
unjagila awu? Yina, vawupikanilili, kucha
Mayandiku Vang'alili wuvadeta.
Lishu lyawu likwila mlima wosi,
filongu fyawu fikwila mbaka mumbelu ya
mlima.
19 Musa adashili kandi, wuli, yikuweshikana
kucha vandu va Isilaeli vamumanyili ng'odu?
“Dandivagoli vawoni weyi kwa vandu
vangajila kuva vanamlima,
dandivagoli muvi na maya kwa vandu va mlima
wa vapufi.”
20 Kandi mbuyi wa Chapanga Isaya, adetili
ngajila lyogha milandu ya Chapanga,
“Vala vangajila kunzaka vambata,

ndiyilangusha kwa vandu vangajila kudashikisha filongu fyangu.”
21 Lakini kwilata vandu va Isilaeli akudeta naha,
“Pamusi posi ndaholushili mawoku vangu
kuvayanga vandu vavifyi na vangajila kujumila.”

11

Lusungu lwa Chapanga kwa vandu va Isilaeli

1 Topi, nguvadasha, wuli, Chapanga kavalema vandu vaki? Ngodu! Ndimweni baha Mwisilaeli, chileli cha Ibulahimu, kabila lya Benjamini. 2 Chapanga kavalema ng'odu vandu vaki yivavashawulili kukandila dahili. Mukukumbuka wuvadeta Mayandiku Vang'alili vamuyilatili mbuyi wa Chapanga Eliya paghaveyi akumung'ong'utekela Chapanga kwanongwa ya vandu va Isilaeli: 3 “Bambu, vavawulagha vambuyi vaku na kubowola fyalu fyaku. Yisighalili nenga weka na veni vakudayila ha ndivi na unofu!” 4 Wuli, Chapanga amuyangulili liki? Amuwombilili, “Ndiyivikila vandu elufu saba vangajila kumujuma Baali.” 5 Topi, ayi ndi yaveli wuwu chipindi achi cha ponopa, kwaveli vandu vadokwa yivasighalili Chapanga avashawulili kwa usangi waki. 6 Leki yingavelili kwa usangi, yiva kwanongwa ya fivagola ha, pamongapa usangi wungaveli usangi kandi ha.

7 Ponopa, wuli? Chindu chila vandu va Isilaeli chivachisakeyi vachipata ng'odu, lakini vosi yivashawuliwili vachipata. Vamonga

vadindashiwa, 8 kucha wuvadeta Mayandiku
Vang'alili,
“Chapanga kasigola ndima shawu kuva sisitapa,
na mbaka nalelu vaweshi ha kulola kwa mesu
vawu
wala kupikana kwa majeji vawu.”
9 Na Dawudi kadeta,
“Hungu shawu sivi mtambu wa kuvawomesha,
vawi na kutovangiwa.
10 Mesu vawu vatayiwi chisi
vakotoo kulola.
Miwongu yawu yigongumbali kwa tabu sha
majuva vosi!”
11 Topi, ngudasha, wuli Vayawudi vayik-
wala mbaka vayaghamila chalamuku? Ng'odu!
Kwanongwa ya wafu wawu ugombola wuvay-
isila vangutungu va Vayawudi, ili Vayawudi
vavawoneli weyi. 12 Vifyu sha Vayawudi sigola
usangi mkomi wa mlima na kuyangila kwa
usangi mkomi kwa Vangutungu va Vayawudi.
Topi nakaka munu kucha unakaka wawu dawu-
goli usangi mkomi munu chipindi Vayisilaeli
pavayikungasha vosi.

Kugombuliwa kwa vangutungu va Vayawudi

13 Topi, ponopa nguvawombela yumwi
vangutungu va Vayawudi, kwanongwa nenga
ndiva ndundami kwa vangutungu va Vayawudi,
ngwidumba ngimbanikilu yangu, 14 ili ng'weshi
kuvagola vanamlima vayangu vavawoneli weyi
yumwi, ili ng'weshi kuvalowola vamu gati ya
veni. 15 Nongwa kukaniwa kwawu kwagolili
mlima wujovishiwa na Chapanga, dayivi

wuliwuli chipindi pavajumiliwa na Chapanga? Yivasovili davashukuki!

16 Payiva chipandi cha kwaa cha libumunda chivikiwa nyanyi kwa kutawuliwa kwa Chapanga, libumunda lyosi livikiwa kala kwa kutawuliwa kwa Chapanga. Payiva mikigha ya mibiki yitawuliwa kwa Chapanga na mitafyi yaki wuwowu dayitawuliwi kwa Chapanga. 17 Leki mitafyi yimu ya miseyituni yadumuliwili kula kuchiwunga na pala paliveyi liseyituni, litafyi limonga lya miseyituni dasi lyatuliwilili. Na yumwi vangutungu va Vayawudi ndi ali liseyituni dasi, ponopa mukuva pamu muliwovi na minwana ya miseyituni kuchiwunga. 18 Topi, mukotoo kuvabedala vala yivadumuliwili kucha mitafyi! Leki kuna cha kuyifunila, mukumbuki kucha yumwi ha yimugola mikigha, ila mikigha ndi yikuvagola yumwi.

19 Lakini dawudeti, “Mitafyi yadumuliwili ili nenga nduliwi mahali paki.” 20 Yina! Yadumuliwili kwanongwa yangajila ujumilwa, ila yuwi ukuwoloka kwa ujumilwa waku. Lakini kotoo kuyijuma ila mutili. 21 Kwanongwa payiva Chapanga kavawonela lusungu ng'odu Vayawudi yivavelili kucha mitafyi pakwandi, wuli, ukucha dakuwoneli lusungu yuwi? 22 Loli, topi, ndambu Chapanga wavelili msangi na mkali. Mweni mkali kwa vala yivawili na msangi kwa yuwi pawuva ukuyendilela kuva muusangi waki leki naha ng'odu na yuwi ukudumuliwa wuwowu. 23 Na Vayawudi ngawuwowu, vangajila ujumilwa, davatuliliwi kandi, nongwa Chapanga kana uwesu wakuvatulila

kandi. 24 Yumwi vangutungu va Vayawudi
nakaka muva kucha mitafyi ya miseyituni dasi,
lakini aku muwushiwa, mutuliliwa muchiwunga
cha miseyituni mahali payumwi ha. Lakini,
Vayawudi vava kucha mseyitumi kuchiwunga
na dayivi chilongu chipusu munu kwaveni ku-
tuliliwa kandi mulibiki lyawu lileli.

Kulowoka kwa vandu va Isilaeli

25 Valongu vangu, ngudayila mumanyi un-
akaka awu wufisikili mukotoo kwijuma. Umaku-
luhu wa Vayisilaeli wavelili wa chipindi hela,
mbaka vangutungu va Vayawudi pavamfikila
Chapanga. 26 Nahawu ndi mlima wosi wa Isilaeli
dawulowuliwi, kucha Mayandiku Vang'alili wu-
vadeta.
“Mkombola dayisi kufuma Sayuni,
daawuwushi wafu wa chileli cha Yakobi.
27 Dagoli lilaghanu lyangu na veni
chipindi pandisiwusha sambi shawu.”

28 Kwanongwa vakuchilema Chilongu cha
Nyanyi, Vayawudi vava vachimdwama va Cha-
panga, lakini fwayida yenu yumwi vangutungu
va Vayawudi. Lakini, kwanongwa vashawuli-
wili vakali vaghanja va Chapanga kwanongwa
ya vambuyi vawu. 29 Chapanga akughalam-
bula ha hoshu shaki kwa vala yavashawulili
na kuvapa fupu shaki. 30 Pakwandi yumwi
mwamulekili Chapanga, lakini ponopa mu-
pata lusungu lwaki kwanongwa veni vamuleka.
31 Wuwula wula kwa lusungu lwaki lumusangili-
wili yumwi, Vayawudi vakumlema Chapanga
ponopa ili na veni vapokeli lusungu lwa Cha-
panga. 32 Kwanongwa Chapanga kavawopa

vandu vosi muuvifyi wawu ili aweshi kuvawonela lusungu vosi.

Chapanga ajumiwi

33 Ulundamali na luhunja na luhala lwa Chapanga lukomi munu! Sungu shaki sikulembisheka ha na deha shaki sikumanyika ha!
Kucha wuvadeta Mayandiku Vang'alili.
34 “Ghani yasimanyili hoshu sha Bambu?
Ghani akuwesha kuva mjowesha waki?
35 Awu ghani yatawulili tanila chindu kwa Chapanga,
hata aweshi kuhombiwa kandi chindu achi?”
36 Kwanongwa findu fyosi filumbiwa na mweni,
fyosi fiva kwa uwesu waki na kwanongwa yaki.
Ukomi wuvi kwa mweni hata jola! Yina.

12

Ngalilu ya muundumi wa Chapanga

1 Ponopa, valongu vangu, leki Chapanga ndi muna lusungu lutangalili, nguvawombela kwa ndima yosi, mutawuli njimba shenu kwa Chapanga kucha litambiku livelili na ling'alili na linowesha. Ayi ndi deha yenu nakaka ya kujuma. 2 Mukotoo kukombikesha ngalilu ya mlima awu. Chapanga agoli avaghalambuli mugati yenu kwa kusighalambula hoshu shenu. Apa ndi damuvamanyi matami va Chapanga na kumanya chilongu chinofu, chimunowesha na chikwilili.

3 Kwa fupu ya usangi yanyimbili Chapanga,
nguvawombela mwavosi yumwi, mukotoo kuyi-
wona kucha chindu chikomi munu pitu yimu-
velili. Hoshu shenu sikotoo kuva ngomi kujumba
chigelu cha ujumilwa ngimu Chapanga wakupili
yuwi. 4 Mvili wuna fisingu fitangalili, kila
chisingu na chichuku chaki. 5 Wuwula wula
hata leki yufwi tutangala, tuva mvili wumu kwa
kwilumba na Kilistu na mundu ndi chisingu cha
muyaki. 6 Topi, tuva na fupu yitangalili kulinga
usangi wutugayiliwili. Muna fupu ya Umbuyi
agoli chichuku ngimu ya ujumilwa waki. 7 Muna
fupu ya undumi agoli undumi. Na muna fupu ya
kuwula awuli. 8 Muna ngimbaniku ya fupu ya
kuvakola mawoku vayaki agoli nahawu. Muna
kumupa monga chavelili nachu agoli nahawu
kwa usangi. Muwolukela awolukeli kwa nguvil-
ishu na yula muna kugola chilongu cha lusungu
agoli kwa cheleli.

9 Utami wenu wuvi ngajila ufyangu wowonda.
Muchinyekwi chindu chochosi cha wafu, mukoli
fya nyanyi. 10 Mwitami mwaveni kwa mwaveni
na kila mundu amwiholi tanila muyaki kwa
ndundamilu. 11 Mukotoo kuhogoya, mugoli
chichuku kwa nguvilishu na muvi na ndima
ya kumukimbanikila Bambu. 12 Musekileli
kwanongwa muna shuvililu, muvi vakuyiwun-
ishila mumisayisayi yenu na kudadava majuva
vosi. 13 Muvatangi vandu va Chapanga kwa fila
fivadayila. Muvayangi vahenja kwa usangi.

14 Muvanemeli vosi yivavasulumu yumwi,
muvaluvili usangi na mukotoo kuvalapila.

15 Musekileli pamu na yivavelili na seku, mulili
pamu na yivalila. 16 Mwikali kwa kujova yumwi
kwa yumwi, mukotoo kufitama fikomi, ila
muyikuvilishi na fidokwa. Mukotoo kwihola
kucha muna luhunja munu.
17 Mukotoo kugola lugotu kwa findu fya wafu
kwa findu fya wafu. Mukamuli filongu fya
nyanyi kwa vandu vosi. 18 Kucha wumuwe-
sha kwa mwambu wenu, muvi na kusika kwa
vandu vosi. 19 Valongu vangu yindivatamili,
mukotoo kugola lugotu, mumulekeli Chapanga
chilongu achi, nongwa Mayandiku Vang'alili
vakudeta, “Kugola lugotu achi chichuku cha
nenga, nenga dagoli lugotu, akudeta Bambu.”
20 Nendu ya afi, Mayandiku vakudeta, “Chimd-
wama waku paghava na njala, mupi filivi,
paghava kayumilwa mupi chilandi. Kwa kugola
naha ukumgola apati chindipa chikomi kucha
makala va motu yivavelili pambindi ya mutwi
waki.” 21 Kotoo kujumila kulemwa na wafu ila
uwuweshi wafu kwa usangi.

13

Kuvajumila vakomi va mlima

1 Kila mundu avapikanishi vakomi va mlima,
kwanongwa uwesu wosi wukufuma kwa
Chapanga na yivavelili vakomi Chapanga
avashawulili. 2 Yalimba uwesu wa vakomi
akulimba fyalayishili Chapanga na vala
yivagola nahawu vakwiyeghela highilu vaveni.
3 Kwanongwa vatavala vakugola chipwembu ha
kwa vandu vasangi, ila kwa vandu va wafu. Leki,

ukudayila ukotoo kumtila mundu yaveli mkomi.
Goli fya usangi dakujumi. 4 Nongwa veni
vandumindumi va Chapanga yivagola fichuku
fya nyanyi kwa fwayida ya umweni. Lakini
pawugola wafu dawumtili kwanongwa nakaka
kana uwesu wa kukugola chochosi. Mweni ndi
ndumindumi wa Chapanga, akuvalangushila
chifuki chaki vala yivagola findu fya wafu.
5 Ponopa, kuvayitikila vakomi va mlima,
kwanongwa ya kutila chifuki cha Chapanga ila
wuwowu kwanongwa natilu yikudayila nahawu.
6 Kwanongwa yiyi yumwi mukusumuliwa
mbiya, nongwa vakomi va mlima ndi vandu-
mindumi va Chapanga yavakimbanikila yumwi.
7 Mumupi kila mundu chayilatili, mundu ya-
sumula mbiya na asumuli mbiya, yasumula
asumuli yayilatili, kutundamiwa, atundamiwi.

Kuyitama chiwulongu

8 Mukotoo kuva na nongwa kwa mundu,
ila nongwa ya kuyitama yumwi kwa yumwi.
Yamutama mjofi waki kakombikesha Malawu.
9 Malawu ndi ava:
“Kotoo kugola uwoni,
kotoo kuwulagha,
kotoo kudobukela.”
Na simonga shosi, siva Mulilawu limu hela,
“Mtami mwawu ngimu wuwitama umweni.”
10 Yamutama mjofi waki akumgolela wafu ha.
Topi, utami ndi kukwila kwa Malawu.
11 Nendu ya afi yumwi mumanya tuva
chipindi liki, ponopa ndi chipindi cha kuyimuka
mung'onju, ponopa ulowowu wetu wuva pabehi

munu pitu chipindi chila patukandeyi kujumila.
12 Mandandu vakupela na pamusi samba kuva.
Topi, tuyasili kutali milandu yosi ya chisi, tukay-
itoleli fidumu fya ngesha. 13 Na twikali kwa
ndundamilu ngimu wuyidayiliwa chipindi cha
pamusi na unjayila ha, wala wafu na uwoni,
wala ndewu na weyi. 14 Bambu wetu Yesu Kilistu
ghavi yingwa yenu na mukotoo kwikimbanisha
kandi na dobukelu shenu sha mvili na kuyinowe-
sha.

14

Kotoo kumuhigha mlongu waku

1 Mumulibushili kayenu mundu yavelili mso-
suvafu muwujumiliwa, lakini mukotoo kulim-
bana na mweni kwa hoshu shaki mweni.
2 Vandu vamonga ujumilwa wawu ukuvaju-
misha kulya kila chindu, lakini vandu vengi
ujumilwa wawu msosuvafu, akulya makolu va
midasi hela. 3 Mundu yaghalya kila chindu
akotoo kumubedala yula yangajila kulya kila
chindu na yula yaghalya makolu dasi hela
akotoo kumuhigha yula yaghalya kila chindu,
nongwa Chapanga kavajumila. 4 Yuwi kuva
ghani umuhighi ndumindumi wa mundu wingi?
Pawoloka awu paghawa kamanya Bambu waki.
Yina, dawoloki chimimi kwanongwa Bambu
damuwoloshi chimimi, nongwa Bambu akuwe-
sha kumuwolosha.
5 Mundu akuwesha kwihola kucha lijuva li-
wutunga litawuka munu pitu limonga, mundu
wingi akuwesha kuyihola kucha majuva vosi
vava telatela. Kila mundu akovikeli luhala lwaki.

6 Yayihola lihungu lya lijuva liwutunga akugola
lihungu ali kwanongwa ya kumjuma Chapanga
na yula yaghalya filivi fiwutunga akugola na-
hawu kwa kumjuma Bambu kwanongwa akum-
lumba Chapanga. Wuwula yula yaleka kulya
filivi fiwutunga akugola nahawu kwanongwa ya
kumjuma Bambu na mweni wuwowu akum-
lumba Chapanga. 7 Nongwa kwahela mundu
yoyosi gati ya yufwi yayikala kwanongwa ya
mweni weka, wala kwahela yasova kwanongwa
yaki mweni. 8 Leki patwikala tukwikala
kwanongwa ya Bambu, patusova, tukusova
kwanongwa ya Bambu. Topi, patwikala
awu patusova, yufwi tuva vandu va Bambu.
9 Kwanongwa Kilistu asovili na ashukukili ili
ghavi Bambu wa vavelili vanofu na yivasovili.
10 Topi, nongwa liki yuwi ukumuhigha mlongu
waku? Na yuwi nongwa liki ukumubedala
mlongu waku? Twavosi yufwi datuwoloki pawu-
longolu ya chigoda cha highilu ya Chapanga.
11 Mayandiku vakudeta,

“Nakaka kucha wula wundiyikala akudeta
Bambu,
kila mundu dandundamili,
na kila mundu dajumi nenga ndi Chapanga.”

12 Ponopa kila mundu gati ya yufwi dadeti
chindu chaki mweni kwa Chapanga.

Kotoo kuva ngwalu kwa mlongowu

13 Topi, tuyileki kuyihigha, ila tuwombanili
tukotoo kuva ngwalu kwa mlongu awu ku-
mugola ghawi mu sambi. 14 Kuva pamu
na Bambu Yesu, ndiva na chiganu kucha

kwahela chindu chiveli mwiku kulya, lakini
mundu payihola kucha chindu chiwutunga
mwiku kulya, topi, kwa mweni chikuva nakaka
mwiku. 15 Leki pawumung'ong'utesha mlongu
waku kwanongwa ya chilivi chiwulya, topi,
ngalilu yaku yikulongushiwa na utami ha.
Ukotoo kujumila hata padokwa chilivi chaku
chivi nongwa ya kumyaghamisha mundu wingi,
Kilistu asovili kwanongwa ya mundu ayu!
16 Topi, mukotoo kujumila chindu chimuwona
cha nyanyi chibedaliwi. 17 Mana wutwa wa
kumbindi kwa Chapanga chilongu cha kulya
na kulanda ha, ila ukwilata kuva na ugoleki,
kusika na cheleli yiyeghiwa na Mfuki Mng'alili.
18 Yamukimbanikila Kilistu nga nahawu aku-
munowesha Chapanga na kujumiliwa na vandu.

19 Ponopa tufikamuli filongu fiyegha kusika na
fikututanga kujenga ujumilwa. 20 Topi, kotoo
kuvifya chichuku cha Chapanga kwanongwa ya
malimbu va filivi. Filivi fyosi ukuwesha kulya,
lakini nyanyi ha kulya filivi dafimugoli mundu
ayikwali awili mu sambi. 21 Nyanyi ngiba kuleka
kulya nyama, kulanda difwayi, awu kugola
chindu chiwesha kumugola mlongu waku ayik-
wali ghawi. 22 Topi, kamulili chiwujumila gati ya
yuwi na Chapanga waku. Kanemiliwa mundu
yula yalamula chindu cha kugola, akwilimba ha
natilu yaki. 23 Lakini mundu yaveli na hoshu
mufilivi fyaghalya, mani paghalya akuhighiwa,
kwanongwa natilu ya chindu chaki chagola
chiva muujumilwa ha. Na chindu chingajila
chiganu muujumilwa ndi sambi.

15

Muyileki kuyitama mwaveni

1 Yufwi yitudindalili muujumilwa, tukuday-
iliwa kuvatanga vala yivavelili vasosuvafu
vadindali mumisayisayi yawu. Tukotoo kwitama
twaveni weka hela. 2 Kila mundu akuday-
iliwa kumunowesha mjofi waki kwa usangi ili
aweshi kwidindasha muujumilwa. 3 Nongwa
Kilistu kayitama mweni ha, ila yaveli kucha
wuvadeta Mayandiku, “Bedalu shosi sivakupili
yuwi simbata nenga.” 4 Nongwa fyosi fiyandiki-
wili, fiyandikiwa kutuwula yufwi ili twiwunishili
na cheleli yitupata Mumayandiku Vang'alili ili
tushuvilili. 5 Chapanga yavelili chiganu cha
kwiwunishila na cheleli yosi, avasangili yumwi
muvi na chiganu chimu ngimu chilangushilu
waki Yesu Kilistu. 6 ili yumwi mwavosi, kwa
natilu yimu na lishu limu mumujumi Chapanga
Tati wa Bambu wetu Yesu Kilistu.

Chilongu cha nyanyi kwa vandu vosi

7 Topi, muyilibushili kwanongwa ya ukomi wa
Chapanga kucha Kilistu vavalibushililili. 8 Topi,
nguvawombela Kilistu ndi mtangi wa Vayawudi
ili alangushi unakaka wa Chapanga na jangi ya
Chapanga yavajangili vambuyi vetu fivi, 9 ili na
vangutungu va Vayawudi vamujumi Chapanga
kwanongwa ya lusungu lwaki. Kucha wuvadeta
Mayandiku Vang'alili,

“Ponopa dandikujumi yuwi gati ya vandu va
milima.
Dandisisomoli jumu sha litawa lyaku.” 10 Kandi
Mayandiku vakudeta,

“Musekileli yumwi vangutungu va Vayawudi,
musekileli pamu na vandu vaki.”
11 Kandi,
yumwi vangutungu vosi va Vayawudi “Mumjumi
Bambu,
na vandu vosi mumujumi mweni.”
12 Kandi mbuyi wa Chapanga Isaya adetili,
“Dawoneki lindombwana mulukolu lwa Yesi,
na mweni davatavali vangutungu va Vayawudi
vosi
na davamushuvilili.”
13 Topi, Chapanga yavelili chiganu cha dumbilu, ili avamemeshi cheleli yosi na kusika kufumila na ujumilwa wenu, ili shuvililu yenu yiyongisheki kwa liwovi lya Mfuki Mng'alili.

Ngimbaniku ya Pauli

14 Valongu vangu, nimweni baha ngujumila nakaka kucha yumwi wuwowu mumema usangi, luhala losi na mukuwesha kwiwula mwaveni. 15 Lakini ndivayandikila apa na pala mubaluwa ayi ngajila lyogha, ili ndivakumbushili findu fiwutunga. Gola nahawu kwanongwa ya usangi wasangilili Chapanga, 16 ya kuva ndumindumi wa Yesu Kilistu kwa vangutungu va Vayawudi. Ali likudayila nenga mtambika kuchilandula Chilongu cha Nyanyi cha Chapanga ili vangutungu va Vayawudi vavi litambiku lijumiliwili na Chapanga, litambiku ling'alishiwili na Mfuki Mng'alili. 17 Topi, pandiyilumba na Yesu Kilistu, nguwesha kuyidumbila chichuku changu kwanongwa ya Chapanga. 18 Ngugela ha kudeta chindu chingi ila chila hela Yesu Kilistu chagolili kwa nenga ili vangutungu va Vayawudi vajumili,

kagola nahawu kwa filongu na kugola, 19 kwa
liwovi lya mihilu na miwujawuja na kwa liwovi
lya Mfuki wa Chapanga. Topi, kwa kuyenda
kila mahali, kukandila kula Yelusalemu mbaka
Iluliku, ndichilandula kwa chiganu Chilongu cha
Nyanyi cha Kilistu. 20 Majuva vosi ndiyilata
kuchilandula Chilongu cha Nyanyi kosi kula
litawa lya Kilistu likali hela kupikanika, ngotoo
kujenga lusiki kwa mundu wingi. 21 Kucha
wuvadeta Mayandiku Vang'alili,
“Vandu vosi vangajila kuwombiwa filongu fyaki
davaloli,
na vala vangajila kupikana davamanyi.”

Pauli akwitanda kuvatyangila vandu va mbwani ya Loma

22 Kwanongwa ayi ndakanishiwili myanja
yitangalili kuyisa kwa yumwi. 23 Lakini
ponopa malila chichuku changu mbembu asi
na kwanongwa myaka yitangalili ndiyilata
kwisa kwa yumwi, 24 Ngushuvilila kugola na-
hawu ponopa, ningadayilili kuvawona pandiva
mumwanja wa kuyenda Sipaniya na kupata
utangi kwa yumwi kwa mwanja awu kusekilela
kupata chipindi cha kuva na yumwi. 25 Lakini
ponopa nguyenda kuvakimbanikila vandu va
Chapanga kula Yelusalemu. 26 Nongwa vandu
yivamjumilili Chapanga va aku Makedoniya na
Akaya valamula kutawula mchangu wawu ku-
vatanga vandu va Chapanga yivavelili vagaju
aku Yelusalemu. 27 Veni valamula kugola na-
hawu, lakini nakaka ayi yavelili chichuku chawu
kwa vala. Nongwa payiva vandu va milima

yingi vava pamu muusangi sha ndima sha
Vayawudi, na veni wuwowu kuvakimbanikila
Vayawudi kwa findu fya mlima. 28 Pagolili
kala chichuku achi na kuvagayila mchangu awu
kwanongwa ya veni, dandivatyangili yumwi
pandiva mumwanja kuyenda Sipaniya. 29 Manya
kucha panyisa kwa yumwi dandivayegheli sangi
sheni sha Kilistu.
30 Topi, valongu vangu, nguvawombela
kupitila Bambu wetu Yesu Kilistu na utami
wuyeghiwa na Mfuki Mng'alili, mungamuli
mawoku mudadavila kwa Chapanga.
31 Mudadavi ng'uki apa finofu kwa vala vamonga
yivangajila kujumila yivavelili Uyawudi ili
ngimbanikilu aku Yelusalemu yijumiliwi na
vandu va Chapanga yivavelili aku. 32 Topi,
Chapanga paneka, dang'weshi kwisa kwa yumwi
kwa ndima ya cheleli, ngapumulili pamu na
yumwi. 33 Chapanga yavelili chikandilu cha
kusika ghavi na yumwi mwavosi! Yina!

16

Jambu ya Pauli kwa vandu

1 Ngudayila kumumanyisha kwa yumwi
muhaja wetu Foibi yavelili ndumindumi
mulipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu
aku Kenikilea. 2 Mumuyangi kwanongwa ya
Bambu kucha wuvayilata vandu va Chapanga.
Mumtangi chadayila kwa yumwi, kwanongwa
mweni aveli msangi munu kwa vandu vengi na
kwa nenga wuwowu.

3 Nguvajambusha Piliska na Akula bambu
mundu na vagola chichuku vayangu muundumi
wa Yesu Kilistu. 4 Veni ngalilu yawu yavelili
musayisayi kwanongwa ya nenga. Vakudayiliwa
kulumbiwa, kufuma kwa nenga weka ha, ila wu-
wowu kufuma mumakanisa va vangutungu va
Vayawudi. 5 Jambu yangu wuwowu kwa lipinga
lya vandu yivamjumilili Kilistu litang'anikila
kayawu.

Jambu yangu yimonga yimfikili ghanja wangu
Epaniyeto yavelili wa kwaa mumkowa wa Asia
kumujumila Kilistu. 6 Mujambushileyi Maliya
yagolili chichuku kwa nguvilishu kwanongwa
yenu. 7 Mujambushileyi na Andiloniku na
Yuniya Vakilistu vayangu yivawopiwili pamu
na nenga muchijaka, veni vakumanyika munu
gati ya vandundami, kandi vavelili vanongulela
nenga kuva Vakilistu.

8 Jambu yangu yimonga yimufikili Ampil-
iatu, ghanja wangu mukwilumba na Bambu.
9 Jambu yangu yimonga yimufikili Alubanu,
mgolafichuku myangu muundumi wa Kilistu,
wuwowu mujambushileyi na ghanja wangu
Staku. 10 Mujambushileyi Apeli yaveli ujumilwa
waki wawonikili kwa Kilistu. Jambu yangu
yimonga kwa vosi yivavelili kayaki Alisitubulu.
11 Jambu yangu kwa Helodiyana, yituwonikili
mumlima wumu na kwa vandu vosi yivavelili
mukaya ya Nalisiyusi yivavelili pamu na nenga
mu Bambu.

12 Mujambushileyi Tulufena na Tulufosa yi-
vagola chichuku muundumindumi wa Bambu
na ghanja wangu Pelisi yagolili fitangalili

kwanongwa ya Bambu. 13 Mujambushileyi Lufu,
mundu yashawuliwili na Bambu na mawaki
aveli mawangu wuwowu. 14 Mujambushileyi
Asunikilitusi na Filegoni na Helimesi na Patiloba
na Helimasi na valongu vosi va chindima.
15 Mujambushileyi Filologasi na Yuliya, Neleya
na muhaja waki, Olumpa pamu na vandu va
Chapanga vosi yivavelili pamu na veni.

16 Muyijambushi kwa nonelu ying'alili achi
ndi chilangushilu cha utami. Vakavajambusheyi
vandu kufuma lipinga lya vandu yivamjumilili
Kilistu.

Malaghililu va mwishu

17 Valongu vangu, nguvaluva mukotoo kuvafifa
vosi yivakandishili ndilingu na kuvagola vandu
vamonga vavifyi mawuli vavalayili. Muyivavali
na vandu ava, 18 kwanongwa vandu ngimu
ava vakumkimbanikila ha Bambu wetu Kilistu,
ila vakukimbanikila mida yawu veni. Kwa
filongu fyawu finowili na vakudeta kwa lishu
lya kusiva vakuyaghamisha ndima sha vandu
vanofu. 19 Kila mundu kapikana ujumilwa wenu
na muva nongwa ya seku yangu. Nguval-
uvila muvi na luhunja mumilandu ya usangi
na pangajila kuva na mbatiwa mufilongu fya
wafu. 20 Chapanga yavelili chikandilu cha kusika
dakelwi ha kumubajanga Lijangavandu pasi ya
mawulu venu.

Usangi wa Bambu wetu Yesu Kilistu muvinayu.

21 Timotewu, mgola chichuku muyangu, aku-
vajambusha. Wuwula wula Lukiu, Yasoni na

Sosipetili vanamlima vayangu, vakuvajambusha.
Vakuvajambusha kwa litawa lya Bambu.
22 Nenga Telitiu, yinyandika baluwa ayi, nguvajambusha kwa litawa lya Bambu.
23 Akuvajambusha Gayu mwenikaya wangu, pamu na lipinga lya vandu yivamjumilili Kilistu lyosi yivatang'anikila kayaki. Ilastu, mukamula mbiya wa mbwani ayi, pamu na Kolindu, vakuvajambusha. 24 Nemusi ya Bambu wetu Yesu Kilistu muvi nayu mwavosi. Yina.

Dadavilu ya mwishu ya kumjuma Chapanga

25 Topi, ponopa tumujumi Chapanga! Mweni akuwesha kuvadindasha Muchilongu cha Nyanyi cha Yesu Kilistu chinandulili na yila mbwepu yigubutuliwili na yivelili yiififa kwa myaka yitangalili yipitili. 26 Lakini ponopa unakaka awu wugubutuliwa kwa njila ya mayandiku va vambuyi va Chapanga na alayishili Chapanga wa jola wuwonikili mumilima yosi ili vosi vaweshi kujumila na kukombikesha.
27 Kwa mweni Chapanga yavelili weka hela muna luhunja, wuvi ukomi kwa deha ya Yesu Kilistu, jola na jola! Yina.

Lilaghanu lya shonu
The New Testament in the Ndamba language of Tanzania

copyright © 2014 The Word for the World and Pioneer Bible Translators

Language: Ndamba

Translation by: Pioneer Bible Translators

Contributor: The Word For The World

Ndamba & The New Testament in Ndamba

This translation, published by The Word for the World Bible Translators and Pioneer Bible Translators, was published in 2014.
If you are interested in obtaining a printed copy, please contact The Word for the World Bible Translators at www.twftw.org.
This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-No Derivatives license 4.0.
You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2018-02-06

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
305bc77f-198f-5a79-803d-345305ed81b7